

vlot herstel van de zwaar geschonden economie hing van de medewerking der ondernemers af. Wel kreeg de staat meer zeggenschap over het bedrijfsleven en ook werden na enige tijd sociale hervormingen ingevoerd waarvan de zwakken in de samenleving profiteerden, maar volledig nieuwe verhoudingen kreeg men in '45 in de Nederlandse maatschappij als geheel evenmin als bij de Nederlandse scheepvaart in de jaren '40-'45.

Hierin ligt, dunkt ons, de historische betekenis van het conflict dat Kerstens en de reders in '43 uitvochten. Kerstens, hij mocht dan voorzitter geweest zijn van de Indische Katholieke Partij, gold als 'rood', als 'socialist' – hij was een grillige bewindsman die vriend en vijand verbijsterde door de vlotheid waarmee hij toezeggingen deed en er op terugkwam, maar niet die grilligheid deed het conflict ontstaan; dat deden zijn denkbeelden. De Enquêtecommissie heeft dan ook ons inziens de plank volledig misgeslagen toen zij, schrijvend over dat conflict (waarbij zij beide partijen kapittelde¹), als haar oordeel weergaf, 'dat het . . . in aanzienlijke mate' (andere factoren werden niet genoemd) 'zijn oorzaak heeft gevonden in de . . . *incomptabilité d'humeur* tussen de heer Kerstens en de leden van de NSHC, hetgeen leidde tot een onvoldoend begrip van elkaars gedachtengang.'² Onvoldoend begrip? De reders begrepen precies wat Kerstens wenste, en Kerstens begreep precies wat de reders daar op tegen hadden. Zeker, Kerstens had met zijn wijze van optreden de reders tegen de haren gestreken en wij willen dan ook niet ontkennen dat er sprake was van *incomptabilité d'humeur* tussen de reders en hem. Hun conflict evenwel was, dunkt ons, in oorsprong en wezen van politieke aard – virulent werd het doordat niet de betrekkelijk kortstondige verhoudingen *tijdens*, maar juist de langduriger verhoudingen *na* de oorlog er de inzct van vormden.

Dat laatste betekent niet dat niet ook de oorlogvoering-zelf met heftige conflicten gepaard kon gaan. Ons volgend hoofdstuk zal dit opnieuw aantonen.

¹ Zij concludeerde, 'dat van de zijde van de betreffende bewindsman tegenover de NSHC in het algemeen meer tact had moeten worden betoond en dat hij ook meer begrip had moeten hebben voor het feit dat de regering een commissie van deskundigen voor een goede gang van zaken absoluut nodig had', anderzijds kon zij 'in geen geval de houding goedkeuren welke de leden der NSHC . . . in hun schrijven van 24 mei 1943 aan de heer Kerstens hebben aangenomen.' (*Enq.*, dl. III a, p. 258) Wij voegen toe dat de Enquêtecommissie tevens haar afkeuring uitgesproken heeft over het beleid van het Nederlands Scheepvaart Comité, dat, aldus de commissie, 'zijn taak niet op zodanige wijze heeft vervuld als met het oog op de ernstige omstandigheden geboden was.' (a.v., p. 239) ² A.v., p. 258.